
Accent Graphics
Publishing & Communications

Accent Graphics Communications & Publishing, Hamilton, Canada

PREMIER
Publishing

Premier Publishing s.r.o.

Центр научных исследований «Solution»

16th International conference

Science and society

27th December 2019

Hamilton, Canada
2019

The 16th International conference "Science and society" (December 27, 2019) Accent Graphics Communications & Publishing, Hamilton, Canada. 2019. 246 p.

ISBN 978-1-77192-360-6

The recommended citation for this publication is:

Busch P. (Ed.) (2019). *Humanitarian approaches to the Periodic Law // Science and society. Proceedings of the 16th International conference. Accent Graphics Communications & Publishing. Hamilton, Canada. 2019. Pp. 12–17*

Editor	Lucas Koenig, Austria	Morozova Natalay Ivanovna, Russia
Editorial board	Abdulkasimov Ali, Uzbekistan	Moskvin Victor Anatolevich, Russia
	Adieva Aynura Abduzhalalovna, Kyrgyzstan	Nagiyev Polad Yusif, Azerbaijan
	Arabaev Cholponkul Isaevich, Kyrgyzstan	Naletova Natalia Yurevna, Russia
	Zagir V. Atayev, Russia	Novikov Alexei, Russia
	Akhmedova Raziya Abdullayevna	Salaev Sanatbek Komiljanovich, Uzbekistan
	Balabiev Kairat Rahimovich, Kazakhstan	Shadiev Rizamat Davranovich, Uzbekistan
	Barlybaeva Saule Hatiyatovna, Kazakhstan	Shahutova Zarema Zorievna, Russia
	Bestagin Alexander Roaldovich, Russia	Soltanova Nazilya Bagir, Azerbaijan
	Boselin S.R. Prabhu, India	Spasennikov Boris Aristarkhovich, Russia
	Bondarenko Natalia Grigorievna, Russia	Spasennikov Boris Aristarkhovich, Russia
	Bogolib Tatiana Maksimovna, Ukraine	Suleymanov Suleyman Fayzullaevich, Uzbekistan
	Bulatbaeva Ayyal Abdimazhitovna, Kazakhstan	Suleymanova Rima, Russia
	Chiladze George Bidzinovich, Georgia	Tereschenko-Kaidan Liliya Vladimirovna, Ukraine
	Dalibor M. Elezović, Serbia	Tsersvadze Mzia Giglaevna, Georgia
	Gurov Valeriy Nikolaevich, Russia	Vijaykumar Muley, India
	Hajiyev Mahammad Shahbaz oglu, Azerbaijan	Yurova Kseniya Igorevna, Russia
	Ibragimova Liliya Ahmatyanovna, Russia	Zhaplova Tatiana Mikhaylovna, Russia
	Blahun Ivan Semenovich, Ukraine	Zhdanovich Alexey Igorevich, Ukraine
	Ivannikov Ivan Andreevich, Russia	Proofreading Andrey Simakov
	Jansarayeva Rima, Kazakhstan	Cover design Andreas Vogel
	Khubaev Georgy Nikolaevich	Contacts Premier Publishing s.r.o.
	Khurtsidze Tamila Shalvovna, Georgia	Praha 8 – Karlín,
	Khoutyz Zaur, Russia	Lyčkovo nám. 508/7, PSČ 18600
	Khoutyz Irina, Russia	1807-150 Charlton st.East,
	Korzh Marina Vladimirovna, Russia	Hamilton, Ontario, L8N 3x3 Canada
	Kocherbaeva Aynura Anatolevna, Kyrgyzstan	
	Kushaliyev Kaisar Zhalitovich, Kazakhstan	
	Lekerova Gulsim, Kazakhstan	
	Melnichuk Marina Vladimirovna, Russia	
	Meymanov Bakyt Kattoevich, Kyrgyzstan	
	Moldabek Kulakhmet, Kazakhstan	

Material disclaimer

The opinions expressed in the conference proceedings do not necessarily reflect those of the Premier Publishing s.r.o. or Accent Graphics Communications & Publishing, the editor, the editorial board, or the organization to which the authors are affiliated.

The Premier Publishing s.r.o. or Accent Graphics Communications & Publishing is not responsible for the stylistic content of the article. The responsibility for the stylistic content lies on an author of an article.

Included to the open access repositories:

©LIBRARY.RU

© Premier Publishing s.r.o.

© Accent Graphics Communications & Publishing

© Центр научных исследований «Solution»

All rights reserved; no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission of the Publisher.

Typeset in Berling by Ziegler Buchdruckerei, Linz, Austria.

Printed by Premier Publishing s.r.o., Vienna, Austria on acid-free paper

Table of Contents

1.	ЗАХАРОВА І.В., РОЯНОВ В.О., КРЮЧКОВ М.С. ВПЛИВ ЧАСТОТИ ПУЛЬСАЦІЙ НА МІЦНІСТЬ ЗЧЕПЛЕННЯ ПОКРИТТЯ З ОСНОВОЮ.	6
2.	СІРОМСЬКА Г.М. УПРАВЛІННЯ З ІНОЗЕМНОГО ТУРИЗМУ УРСР: СТВОРЕННЯ, ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ.	11
3.	SIROMSKYI R. POLITICAL ABUSE OF PSYCHIATRY IN THE SOVIET UNION: WESTERN COUNTRIES AND UKRAINIAN DIASPORA REACTION (1970-ies).	17
4.	ЧЕРОЙ Л.І. ОСОБЛИВОСТІ КЛІМАТУ ДЕЛЬТИ ДУНАЮ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД.	26
5.	КОСЕНКО В.М., СКИБА І.М., ВАКУЛОВИЧ З.О., ПЕРШКО Т.В. СТАНОВЛЕННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ НА ЖИТОМИРСЬКІЙ.	32
6.	ПОЦУЛКО О.А. ПРИРОДА СИЛИ СТРАХУ (НА ПРИКЛАДІ СТРАХУ НА ВІЙНИ).	36
7.	БУЗДУГАН І.О., ПРОДАН А.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОШИРЕНOSTІ ХРОНІЧНОГО ГАСТРИТУ, ПЕПТИЧНОЇ ВИРАЗКИ ШЛУНКА ТА ДВНАДЦЯТИПАЛОЇ КИШКИ З УРАХУВАННЯМ ТОКСИГЕННОСТІ ШТАМІВ ІНФЕКЦІЇ Н.Р.	44
8.	SARAJEVA O.V. SOCIAL COMPOSITION AND INSOLVENCY ESTATE OF MARIUPOL DISTRICT'S BODY OF LAND, TOOLS OF THEIR FORMATION.	52
9.	ШЕВЧЕНКО В.В., ДОН А.В., КОНОНОВА Т.Г. ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИКИ, ПУТИ ЕЕ РАЗВИТИЯ И ОЦЕНКА ИСТОЧНИКОВ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ.	61
10.	БАНАХ А.В., АРУТЮНЯН С.Е. ПРОЦЕСИ БУДІВНИЦТВА ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД У СКЛАДНИХ УМОВАХ ЩІЛЬНОЇ ЗАБУДОВИ.	74
11.	ЗАВАДА С.В., КОЛОМІСЦЬ Д.В. ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ РІШЕНЬ НА ПІДСТАВІ АНАЛІЗУ ПРОФСПІЛКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.	83
12.	ЛУКАЩУК С.В., ЛЕМКО О.І. МОЖЛИВОСТІ ГАЛОАЕРОЗОЛЬТЕРАПІЇ У ВІДНОВЛЮВАЛЬНОМУ ЛІКУВАННІ ДІТЕЙ З РЕКУРЕНТНИМИ РЕСПІРАТОРНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ.	95
13.	КОВАЛЕНКО П.Г., СЛЮСАРЄВ О.А., СУХОВІРСЬКА Л.П., КОЦ С.М. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ ТА АНАЛІЗ	102

	СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ ОНКОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ.	
14.	БІСЮК О.В. МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ В СКЕЛЕТНИХ М'ЯЗАХ ЗА УМОВ ІШЕМІЇ РІЗНОЇ ТРИВАЛОСТІ ТА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ C ₆₀ ФУЛЕРЕНІВ.	110
15.	ВИДАЙЧУК Т.Л. «СЛОВАРИК. ПОЯСНЕННЯ ЧУЖИХ ТА НЕ ДУЖЕ ЗРОЗУМІЛИХ СЛІВ» ВАСИЛЯ ДОМАНИЦЬКОГО ЯК ЛЕКСИКОГРАФІЧНА ПАМ'ЯТКА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	113
16.	САВЧУК Л.В. ЦИТОАРХІТЕКТОНІКА ЦИНГУЛЯРНОЇ КОРИ ЩУРІВ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ ВПЛИВУ ХОЛОДОВОГО СТРЕСУ.	119
17.	ШУНДЕЛЬ Т.А., ТЕЛЬКО М.И., ШЕСТОПАЛ С.М. ПРОБЛЕМА СИНОНИМИИ В МЕДИЦИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.	126
18.	ШУНДЕЛЬ Т.А., АВДЯКОВА Е.В., ИЩЕНКО А.С. ФОРМИРОВАНИЕ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ БАЗЫ ЗА СЧЁТ ТЕРМИНОВ-ЭПОНИМОВ В МЕДИЦИНСКИХ АНГЛИЙСКИХ ТЕКСТАХ.	132
19.	ДОБРОВОЛЬСЬКА Л.О. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОГО ЗОБРАЖЕННЯ ГАРЯЧОГО ПРОКАТУ, ЩО РУХАЄТЬСЯ, ЗА ДОПОМОГОЮ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗОРУ.	139
20.	OPARIN A.A., OPARIN A.G., MURGHUZOV M.A. FEATURES OF THE CONTENT OF ENDOTHELIN-1 IN PATIENTS WITH GASTROESOPHAGEAL REFLUX DISEASE WITH CONCOMITANT OBSTRUCTIVE SLEEP APNEA SYNDROME.	148
21.	НАЗАРОВА О.П., ДЬОМІНА Н.А. КОГНІТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ФАКТОРІВ СИСТЕМИ – ТУРИЗМ.	150
22.	МЕЛЬНІЧУК Н.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ.	162
23.	ЛИХОШЕРСТ Л.М. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА.	165
24.	ІЛІКА Н.Д. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.	169
25.	СУШКО В.В. ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «УКРАЇНІЗАЦІЯ».	173
26.	СМОЛЬНИЦЬКА О.О. ФЕМІНІННА РЕЦЕПЦІЯ БІБЛІЙНИХ ПЕРСОНАЖІВ У ВІРИ ВОВК: ПОРІВНЯННЯ ІЗ СУЧАСНОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ТА ШОТЛАНДСЬКОЮ ПОЕЗІЄЮ.	179

**«СЛОВАРИК. ПОЯСНЕННЯ ЧУЖИХ ТА НЕ ДУЖЕ ЗРОЗУМІЛИХ
СЛІВ» ВАСИЛЯ ДОМАНИЦЬКОГО ЯК ЛЕКСИКОГРАФІЧНА
ПАМ'ЯТКА ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

ВИДАЙЧУК Т.Л.

кандидат філологічних наук, доцент

доцент кафедри української мови

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

«Словарик. Пояснення чужих та не дуже зрозумілих слів» В. Доманицького привернув нашу увагу тому, що це перший в українському мовознавстві словничок іншомовних слів, які, за словами самого автора, «найчастіше стрічалися у тогочасних книжках, газетах та журналах» [1].

«Словарик» В. Доманицького, навіть «попри очевидні з позиції сучасного мовознавства вразливі місця» [2, с. 101] (йдеться про відносну неповноту словника, специфічність тлумачень слів, авторські пріоритети у їх доборі, правописну неунормованість), став знаковою працею того часу. Словарик було укладено 1906 року в Києві, того ж року він вийшов друком [4]. (Нині словник відцифрований та розміщений для загального доступу http://shron1.chtyvo.org.ua/Domanytskyi_Vasyl/Slovaryk_Poiasnennia_chuzhykh_ta_ne_duzhe_zrozumilykh_sliv.pdf (дата звернення 19.12.2019)). Це час, коли процес укладання словників супроводжувався пошуком відповідей на такі важливі лексикографічні питання, як принципи добору слів до реєстру, способів їхньої фіксації, розроблення структури словникової статті. «Словарик» був укладений тоді, коли ще не було лінгвістичної концепції щодо запозичених елементів у мові, її потрібно ще було напрацювати. Він став першою в українському мовознавстві спробою укладання словника іншомовних слів. Перевидання «Словарика» було здійснене у Вінніпегу (Канада) накладом Руської книгарні через кілька десятиліть після першого друку, але точний рік

видання невідомий. За ідеєю доктора філологічних наук, професора В.Т. Поліщука та з метою популяризації науково-творчої спадщини видатного вченого-енциклопедиста Василя Доманицького (1877–1910) «Словарик» було видрукувано незначним тиражем 2011 року у Черкасах [3].

В. Доманицький уперше виокремив запозичені слова в українській мові (1591 лексичну одиницю), пояснив їхні значення мовою, близькою до народної, доступною кожному. Такі пояснення надають словничкові просвітницького характеру. Наприклад, не дуже зрозуміле слово **гектограф** автор тлумачить так: «*Гектограф* – коробка, в якій повно особливим способом зробленого немов кисілю; коли на листочкові написати щось особливим чорнилом і покласти до того кисілю, то те, що написано, на ньому одібється; тоді до того одбитку прикладаються листки паперу, і таким способом можна одпечатати більше як сотню того самого» [4, с. 30].

Новими реаліями для українців того часу були такі міри маси й довжини, як **кілограм і кілометр**: «*Кілограм* – міра ваги у французів; по нашому без малого 2 з половиною хунти; *Километер* – міра довжини у французів; трохи менше од нашої верстви (469 сажень)» [4, с. 54].

Словник містить не лише іншомовні слова, а ще й «не дуже зрозумілі» (як автор сам характеризував) слова – це нові поняття і реалії, які не походять з інших мов, але потребують додаткової уваги і тлумачення, що мало сприяти утвердженню української мови як повноцінного засобу спілкування та розвитку її функціональних стилів. Саме на цей час припадає зародження термінологічної системи мови і науки про неї. Такими, насамперед, були політичні, юридичні, економічні, історичні терміни. «*Державна Рада* («Государственный Совѣтъ») – немов би верховна палата в європейських парламентах; маніфестом 20 лютого (февреля) р. 1906 дано їй такі права, як і державній Думі; половина членів її призначається Царем, а половина вибрних: од духовенства 6, од земських губернських зборів по 1, од дворян – 18, од Академії наук та університетів 6, од торгівлі та промисловости по 3 члени» [4, с. 41]. «*Вселюдне голосування* – такі вибори в парламент (або в Державну

думу), коли виборче право мають правомочне громадяне усі до одного» [4, с. 28]. **«Незайманість хати»** – політичне право, забезпечене кожному громадянину в тій державі, де є конституція. – Право це в тому, що ніяка власть в державі не має права вступити в хату громадянина і робити в ній трус без наказу на те од судової власти. В Маніфесті 17-го жовтня року 1905 право це встановлюється і для російського громадянства» [4, с. 78].

Пояснені також такі терміни, які окреслюють важливі для українців громадянські права: **воля (свобода) віри, воля зборів, воля слова** [4, с. 27].

Знайшли відбиток у словнику й економічні терміни: **«Бюджет** – наперед складений роспис, обрахунок того, скільки та яких прибутків (приходу) та видатків (роходу) сподівається яка недудь держава або людина яка на другий год. В Росії бюджет складає міністер скарбу (фінансів) сам, а в справжніх конституційних державах його попереду розглядають народні послы, і коли послы бюджет той ухвалять, аж тоді міністер скарду має право витратити народні гроші» [4, с. 22]. **«Дівіденд** – частина зиску, процент за рік на грошовий пай, що покладено в якесь грошове товариство (акційне, позичкове, потребительне та инше» [4, с. 38].

У таких тлумаченнях укладач словника не лише інформує, пояснює, а й формує ставлення до економічних, політичних чи історичних реалій. Наприклад, **«Гайдамаки** – ватаги людей на Україні у XVIII столітті, найбільше козаки та селяне, що з поляками та євреями воювалися. Гайдамаки – не прості розбишаки та злодії, як тепер багато де-хто думає, – вони боронили рідний край і своїх людей від панської неволі та знуцання» [4, с. 29].

Аналіз словникових статей показав, що автор для тлумачення лексичного значення найчастіше застосовував спосіб пояснення через синоніми та описовий спосіб.

Так, способом синонімів пояснено, наприклад, такі запозичення: **«Аборігени** – тубільці, – люде, що живуть споконвік в якому краї» [4, с. 5]; **«Велосипед** – самокатка, - машина найбільш з двома (часом з трьома)

колесами – одно перед другого; колеса крутить шестерня; чим дужче крутити ногами шестерню, тим дужче біжить самокатка» [4, с. 24]; «Термометр – тепломір; трубка, якою міряють температуру (тепло або холод)» [4, с. 117]; «Територія – просторінь землі, скільки має її держава, громада, відомство якесь та инше» [4, с. 117].

Найчастіше синонімами є українські лексеми, лише в окремих випадках – російські.

Описовий спосіб – це спосіб тлумачення лексичного значення за допомогою підрядного речення. Сучасні лексикографи переконані, що його застосовують тоді, коли важко визначити родове поняття, або акцентувати на ньому немає потреби. У таких тлумаченнях виразно проступає не лише обізнаність укладача словника з різними сферами життєдіяльності людини, а й власний досвід та певний автобіографізм. «Газ. – Коли яку-небудь річ спалити, то вона не пропадає зовсім, а обертається в газ, який і розходитьсь в повітрі, – напр. коли ми поставимо на вогонь воду, то вона обернеться в газ, розійдеться парою. Газу є скрізь в природі, і постають вони не через огонь тільки. Де-які газу дуже шкідливі, а з де-яких велика користь людям, напр., по городах, тим газом, що виганяють з вуголля, світять скрізь та заставляють робити машини (мотори-двигуни)» [4, с. 29]. «Демонстрація – коли якась людина, партія (див. це слово) або уряд (правительство) прилюдно виявляє свої думки з приводу якогось політичного питання. Партії виявляють часом демонстрацію тим, що не подають на зборах голосів своїх, гучно вітають значну якусь людину, ідуть по вулиці з прапорами, на яких написано, чого партіє домагається та через що демонстрацію робить» [4, с. 35]. «Пародія – коли щось поважне перетворюють на смішне, напр., «Енеїда» Котляревського, де висміяно поганських богів – пародія на «Енеїду» Вергілія, який про тих богів говорить з повагою» [4, с. 84].

Спосіб тлумачення лексичного значення через родові поняття є нечастотним, простішими і складнішими, але на його основі побудовані цікаві словникові статті, які теж не позбавлені енциклопедичних пояснень:

«Фонограф – апарат (машина), що записує звуки – пісню, мову, та інше, а коли машину ту накрутити, то чути ту пісню чи мову, що записано було» [4, с. 123]; **«Музей** – будинок, в якому зібрано взірці речей старовинних або цікавих через щось, а також сама збірка тих речей. Музеї найбільше бувають наукові (археологічні – для давніх речей, історичні, історично-археологічні, природничо-історичні) і художні (для малюнків, різьбярства, ганчарства; художничо-археологічні та художничо-промислові). Бувають ще музеї торговельно-промислові, педагогічні, особисті (на честь особи якої, – напр. Шевченка, Котляревського, Куліша, де зібрано усякі їхні речі та писання про них)» [4, с. 74–75].

Наявні і спорадичні тлумачення через споріднені слова: **«Метрична система** – міряння на метри. *Метр* – французька міра, більша од нашого аршина» [4, с. 71]; **«Машиналий** – немов машина; робити машиналий що небудь – робити, не думаючи а ні трохи, немов це машина робить» [4, с. 70].

На особливу увагу заслуговує комбінований спосіб пояснення лексичних значень запозичених та малозрозумілих слів. Укладач поєднує описовий спосіб пояснення лексичного значення з поясненням через антоніми або з поясненням від протилежного. Наприклад, **«Імпорт** – так само, як імміграція, – тільки прикладається не до людей, що виселяються, а до краму чи товару, що ввозять; експорт – що вивозять, імпорт – що ввозять, напр.: експорт пшениці з України за границю, імпорт чаю в Росію»

[4, с. 47]; **«Теорія** – (в противність до практики) – абстрактна (див. це слово) наукова частина кожної науки, кожного знання, – в противність до досвіду та практики» [4, с. 117]; **«Синтез** – такий спосіб думання, коли думка іде від простого та дрібного до складного та суцільного; в противність до нього – аналіз (див. це слово)» [4, с. 112]; **«Абстрактний** – не такий, що його маожна побачити, а такий, що його можна тільки уявити собі, думкою здумати, напр.: душа, добрість, кохання – це все речі абстрактні» [4, с. 5].

«Словарик» В. Доманицького надає нам інформацію не тільки про лексичний склад мови початку ХХ ст., а й про неусталеність правописних норм,

адже вийшов він у часи формування орфографічних принципів, тому, як і інші лексикографічні праці, зокрема, «Словарь» Б. Грінченка, відображає правописні шукання та дискусії початку ХХ ст. Несистемність орфографічної практики В. Доманицького чітко спостерігається у наведених прикладах.

Проте, за аналітичними поясненнями слів, за підібраними до словника лексемами можна зробити висновок, що В. Доманицький пильно відстежував лексичний склад тогочасного мовного потоку.

Принципи добору лексичних одиниць, спосіб їх тлумачення, на нашу думку, сприяли створенню лінгвістично-енциклопедичного словника іншомовних та малозрозумілих слів, який мав здійснити, найперше, просвітницьку місію та сприяти утвердженню української мови в усіх сферах життя та діяльності. «Словарик» засвідчує зародження спроби застосувати науковий підхід до кодифікації запозичених лексем. Тому по праву є лексикографічною пам'яткою української мови початку ХХ ст.

Використана література:

1. Доманицький В. До читачів // Словарик. Пояснення чужих та не дуже зрозумілих слів. Склав В. Доманицький. –У Києві, року 1906. – С. 3.
2. Поліщук В. Мовні питання в доробку Василя Доманицького / Володимир Поліщук // Українська мова. – 2012. – № 1 – С. 101–115.
3. Словарик. Пояснення чужих та не дуже зрозумілих слів / Василь Доманицький – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. – 2011. – 176 с.
4. Словарик. Пояснення чужих та не дуже зрозумілих слів. Склав В. Доманицький. –У Києві, року 1906. – 130 с.